

BASINA VE KAMUOYUNA

29 Kasım 2002

Türkiye'nin Doğal Kaynakları peşkeş çekilmeye devam edilecek mi?

58. Hükümet programına baktığımızda bunun böyle olacağı kesin. Değişen bir şey yok. Geçen hükümetler dönemindeki doğal kaynaklar konusunda ki uygulamaların sürdürüleceği 58. hükümet programında da yer almakta. Madencilik alalına yönelik yabancı sermaye ve özel sektör girişimlerinin önünün açılacağı hem hükümet programında hem de bazı yetkililerce dile getirilmektedir. Bu uygulamalarla ta Osmanlı'dan günümüze kadar doğal kaynaklarımızın nasıl talan edildiğini gördük. Bundan vazgeçilmelidir.

Neden?

Doğal kaynakların en önemli özelliği:

"Hiç bir topluluk, sınıf yada katmanın emeği karşılığı üretilmemiş olması nedeniyle, hiç kimsenin sahiplenme hakkı iddia edemeyeceği ve dolayısıyla, tanımı gereği bu kaynakların tasarruf hakkının kamuda olmasıdır."

Buradan bakıldığında doğal kaynaklarımız, başta madenlerimiz olmak üzere, kamu adına devlet tarafından işletilmeli, elde edilen gelir, yine kamu adına eşit olarak kamu alanında kullanılmalıdır.

Bir devletin doğal kaynakları, toplumsal, siyasal ve ekonomik yapısı ile doğrudan ilişkilidir.

Türkiye'nin Metalurji_Kimya sanayii yeri ve niteliği açısından genel hammadde ve dolayısıyla maden politikalarından ayrı düşünülemez, Var olan sanayinin niteliğinden ve gelişmesinden bağımsız olarak ele alınamaz.

Doğal kaynaklar sanayimizin temel girdisidir. Özellikle madenler, Metalurji-Kimya sanayiinin temel girdisidirler. Bunlar olmadan ülke ekonomisi yok sayılır. Çünkü Metalurji-Kimya sanayi lokomotif sektörler olup, başta imalat sanayii olmak üzere diğer sanayilerin ve teknoloji gelişiminin öncüleridir.

Yeterince görünür metal rezervi olmayan devletlerde bile metalurji sanayii nitelikli bir gelişme gösterme zorunluluğundadır.

Metalurji-Kimya sanayiinin temel girdisi Madencilik alanında, bir devlet için temel ilke, maden kaynaklarına sahip çıkmak ve bunları, kamu yararına işletecek politikaları ortaya koymaktır.

Oysa Türkiye'de 58. hükümet programında da, bundan önceki uygulamalarda olduğu gibi bunun tersi görülmektedir.

"Ruhsatı kamuya ait maden sahaları tercihen özel sektöre devredilecek" denen program Doğal kaynakların temel özelliği ile çelişmektedir.

Türkiye'de özelleştirme çalışmaları Dünya Ticaret Örgütü,Dünya Bankası ve İMF programları doğrultusunda yürütülmektedir. Türkiye'de kabul edilen Özelleştirme Ana Planı, ABD de kurulu bulunan Morgan Guaranty Bank tarafından hazırlandığı herkes tarafından bilinmektedir. Bu program doğrultusunda da madencilik alanında özelleştirme ve yabancı yatırımların önünün açılması gündemdedir.

Madencilik alanında emperyalist girişimlerin bir alanı da yabancı sermaye yatırımlarıdır. Gerek doğrudan yada dolaylı (sermayesi yabancılara ait paravan şirketler) yabancı sermaye yatırımları ile yapılan sömürü önemli boyutlardadır. Bunun daha da artırılması ileride önü

alınamayacak boyutlara varmasına neden olacaktır. bu sömürünün "hukuksal" kılıfı Maden kanunu, yabancı sermayeyi teşvik kanunu vs ve meclis gündeminde daha önceki hükümetlerce bekletilen ve madencilğin önünü açacağız bahanesi ile bir çok yasada değişikliği öngören yasadır.

Bunların dışında tekelci sermaye doğal kaynaklar üzerindeki kontrolünü sürdürmektedir. Birde Türkiye içinde doğal kaynakların yabancı sermaye ve yerli iş birlikçilerine teslim edilmesi gündemdedir.

Bunların örneğini defalarca Türkiye yaşadı. En önemli alanda bor madenleridir. Yıllardır bor madenleri ETİBANK tarafından işletilmesine rağmen, pazarda ki kontrolü daha önce Türkiye borlarını kireç taşı diye kaçıran şirket elinde bulunmaktadır. Şimdi bor enstitüsü kurmakla bor alanındaki sömürü ve Pazar kontrolü ele alınamaz.

Bunun için Türkiye'nin madenlerinin bir kaç tekelci sermayeye peşkeş çekilmesinden vazgeçilmelidir.

Türkiye ve doğal kaynaklarımız üzerinde oynana oyunlar tekrar eder durumdadır. Bu oyunlar oynanırken hiç bir şekilde hukuka ve insan haklarına saygı gösterilmemektedir.

Bunu neden söylüyoruz;

Çünkü bir çok alanda yargı kararları hiçe sayılarak, bir kaç şirketin çıkarı doğrultusunda uygulamalar sürmektedir. Yargı kararlarına, hükümetlerin uygulamamaları çok büyük ve gelecekte geri dönülmesi mümkün olmayan zararlar ve sonuçların olması kaçınılmazdır.

Bu nedenle 58. Hükümetten, ele alacağımız ve meslek alanımıza giren üç temel alanda verilen yargı kararlarının derhal uygulanması çağrısında bulunuyoruz. 58. hükümet programının Maden ve ekonomi alanındaki olumsuz programına rağmen "temel hak ve özgürlükler" başlığı altında sunulan hedefler bunun güvencesi olup olmayacağını gösterecektir.

Ayrıca sivil toplumla ortak çalışılacağı programın ana hedefi olarak belirtilmektedir. Bunu da böylece görmüş olacağız. Yalnız sivil toplum diye şimdiye kadar hep sermaye örgütleri tanıtıldı. Konunun uzmanları halktan yana politikaları savunan ve yıllardır söyledikleri ve yaptığı çalışmalarla haklı olduğunu ve gerçeklerin ortaya çıkarılmasını sağlayan, Meslek odaları hiç bir zaman ciddiye alınmadı. Zaman, zaman isimleri kullanıldı. Bununda düzeleceğini umuyoruz.

58. Hükümeti dışarıda hazırlanan sermaye gruplarının ekonomik programlarını uygulamadan vazgeçmeye çağırıyorum

Şimdi meslek alanımıza giren ve yargı kararlarının kesinleştiği üç alanda verilen yargı kararlarının derhal uygulanmasını istiyor ve hükümeti bu konuda derhal yürütmeyi yerine getirmeye çağırıyoruz.

TBMM içinden çıkan Hükümet, eğer yargı kararlarını uygulamaz ise, TBMM ne dolayısıyla, halkın iradesine (Her ne kadar halk iradesi meclise yansımada ise de yasal sonuç böyle oluştu) saygısızlık etmiş olur. Bugüne kadar ki hükümetler gibi egemenlik haklarını ihlal ederek suç işlemiş olurlar. Bu suç işlenmeye başlamıştır. Ancak güven oyuna kadar beklediğimiz bu hükümet derhal bu suç işlemeyi durdursun.

58. hükümetin suç işlemeye son vermesini dileyerek , Suç işlenen yani yargı kararlarının uygulanmadığı ve meslek alanımıza giren üç örneği

ETBANK' IN HOLDİNGLEŞTİRİLMESİ VE PARÇALANARAK YOK EDİLMESİ

KARDEMİR' ÖZELLEŞTİRİLMESİ BERGAMADA UYGULANAN SİYANÜRLÜ YÖNTEMLE ALTIN İŞLETİLMESİ

İle ilgili yasadışı işlemleri burada açıklamak istiyorum.

ETİBANK ve HOLDİNG OLARAK YAPILANMASI

Cumhuriyetin ilk yıllarında özel sektöre bırakılan madencilik alanında herhangi bir gelişme olmayınca planlı bir madencilik ve enerji politikası oluşturmak üzere kurumsa yapıların kurulması planlandı. 14 haziran 1935 tarihinde Türkiye'nin iki önemli kuruluşu madencilik alanında faaliyet göstermek üzere kuruldu.

Bunlardan birisi MTA (Maden Teknik Arama Enstitüsü): Türkiye'nin maden rezervlerini belirleyecek ve bunların ekonomiye kazandırılması için bu sahaları işletecek kurumlara devredecekti.

Diğeri ise MTA'nın tespit ettiği sahaları işletecek ve ürünlerini pazarlayacak olan ETİBANK dır.

İlk kuruluş yıllarında geniş çalışmalarla Türkiye'nin her yanı karış, karış tarandı ve maden alanlarının işletilmesi ve ekonomiye kazandırılmasında önemli bir atılım yapıldı.

Bor madenlerimiz bu yıllarda yabancılar tarafından işletilmekte idi. 1956 yılında MTA genel müdürlüğü tespit ettiği bor yataklarını ihaleye açmadan direk olarak ETİBANK' a devrederek bor alanında da faaliyet göstermesini gerçekleştirdi. Böylece 1970li yıllara kadar 25-30 dolardan yurt dışına satılan bor tuzları, 50 ve rafine bor üretimi ile 90 dolarlara kadar çıkmıştır. Daha sonra 1978 yılında bor yataklarının 2172 sayılı kanunla devletleştirilmesi ile dünya piyasalarındaki fiyatlara erişilmiştir.

ETİBANK üzerinde ilk holdingleştirme girişimi 1976 yılında olmuştur. 1976 yılı Bütçe kanunu tedbirler bölümünde ele alınan ETİBANK' ın HOLDİNGLEŞTİRİLMESİ girişimi o dönemde A.E.T. na geçiş hazırlıkları olarak bilinmektedir. Ancak hükümet değişikliği ile birlikte 1978 yılında maden sahalarının devlet eliyle işletilmeye alınması bu girişimleri sonuçsuz bırakmıştır.

12 eylül 1980 sonrası gelen hükümetler yeniden özelleştirmeyi ön plana almışlar. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Morgan Guaranty Bank tarafından hazırlanan özelleştirme ana planı çerçevesinde yasaları düzenlemeye başlanışlardır.

ETİBANK yaptığı çalışmalar ile ülke ekonomisine önemli katkılar koymasına rağmen, yanlış yönetimler ve uygulamalar ile ülkemizin önemli madenleri uzun yıllar değerinin altında yurt dışına satılmıştır.

1976 yılında girişilen HOLDİNGLEŞTİRME işlemi yani parçalayıp özel sektöre devretme işlemi yeniden devreye alınarak sinsi bir plan uygulanmıştır.

Önce 1985 yılında Maden yasası değiştirilerek 3213 sayılı maden yasası ile MTA nın gerçek işlevi ortadan kaldırılmıştır. Özel ve yabancı sermayenin maden alanlarına girişi hazırlanmış.

1994 yılında 2840 sayılı kanunda değişiklik yapılarak Trona ve asfaltit , devletçe işletilecek madenler arasından çıkarılmıştır.

1994 yılında 3996 sayılı Yap-İşlet-Devret modeli getirilmiştir.

Bu arada bir çok yasada değişiklik yapılmış ve en son olarak ETİBANK direkt olarak ele alınmış ve 26.01.1998 tarihinde Bakanlar kurulu kararı ile ETİBANK Genel M¼d¼rl¼ę¼ , ETİ Holding A.ř. biçiminde yapılandırılmıştır.

Önce ETİBANK'ın Bankacılık ve madencilik bölüm¼ ayrılmıştır. Bunun nedeni Madencilik Finansasman yön¼n¼n ortadan kaldırılmasıdır. Ve danda sonra ETİ Holding A.ř. ve buna bağlı 7 ortaklık biçiminde yapılandırılmıştır.

ETİBANK, ETİ HOLDİNG olarak 7 ayrı anonim şirket

- 1.ETİ-BOR
- 2.ETİ-ALÜMİNYUM
- 3.ETİ-GÜMÜş
- 4.ETİ-KROM
- 5.ETİ-BAKIR
- 6.ETİ-ELEKTROMETALURJİ
- 7.ETİ-PAZARLAMA

Böylece ETİBANK özelleştirilmesi kolay bir hal almış oldu. Öncelikle yapılanmada kar eden kuruluşlar ve başta bor madenlerinin özelleştirilmesi gündeme oturtuldu.

Bor madenlerinin özelleştirilmesi uzun süreli mücadeleler sonunda ileriye ertelensede gündemden kalkmamıştır.

ETİBANK' ın Bankasının başına geleni hepiniz bilmektesiniz.

ETİBANK özelleştirilmesi ile ilgili eleştirilerimiz yaparken bug¼nk¼ var olan durum da savunmamaktayız. Yapılan yanlışların ve hukuksuzlukların, kayırmaların üzerine gidilmesi gerektiğini de vurguluyoruz.

Bu işlemler yapılırken Başbakanlık Yüksek denetleme kurulu Eti Bor A.ř. yapısında bulunan özel şahıs hisselerinin yasalar uygun olup olmadığı konusunda Danıştay'dan bilgi istemesi üzerine konu Danıştay'ca ele alınıp. **ETİBANK'ın ETİ holding biçiminde yapılanmasını ve Eti Bor A.ř. nin yapısında özel kişi sermayesinin bulunmasını yasalara aykırı bulularak** konu ile ilgili Danıştay 1.Dairenin 26.05.1999 tarihli kararını Başbakanlığa iletmiştir.

Ancak bu konuda yasa dışı uygulama hala sürmektedir.

Yani ETİBANK ın Holdingleştirilmesi yasa dışıdır.

KARABÜK DEMİR ÇELİK İşLETMELERİ VE ÖZELLEşTİRİLMESİ

1939 yılında üretime başlayan Karabük Demir-Çelik İşletmeleri (KARDEMİR) aynı zamanda ÷lkemizin ilk entegre demir-çelik tesisidir. Sümerbank'a bağlı bir işleme olarak kurulmuş,1955 yılında ise Türkiye Demir Çelik İşletmeleri'ne (TDÇİ) bağlanmıştır.

KARDEMİR ÷lkenin ikinci entegre demir çelik tesisi olan ve kamu önderliğinde Anonim şirket statüsü ile kurulan Ereğli Demir Çelik Fabrikaları TAş. nin kurucu ortağı olup,bu tesisin sermayesinin %25.5'ini bizzat finanse etmiştir. ERDEMİR' in proje,imalat,montaj ve işleme sürecinde de çok önemli katkılarda bulunmuştur.

KARDEMİR ayrıca ÷lkemizin 3. ve son entegre demir çelik tesisi olan İskenderun Demir-Çelik İşletmelerinin (İSDEMİR) kurulmasında ve işlemeye alınmasında çok büyük katkılarda bulunmuştur.

Bunların dışında işletme bünyesinde bulunan yan tesisler olan **döküm fabrikaları, makina fabrikaları ve çelik yapı fabrikası** zarar etme pahasına başka hiçbir kuruluşun talip olmadığı Türkiye'nin bir çok sanayi ve altyapı tesisinin imalat ve montajına imza atmıştır. 'Fabrikalar kuran fabrika' olarak adlandırılan işletmenin kurduğu tesislerden bazıları şunlardır;

- Tersaneler (Alaybey, Taşkızak ve Pendik Tersanelerinin çeşitli birimleri)
- TRT-PTT Radyo ve Televizyon Anten Kuleleri (19 adet)
- Çay Fabrikaları (64 ünite)
- Şeker Fabrikaları (9 adet)
- Çimento Fabrikaları (7 adet)
- Etibank tesislerinden bir bölümü
- Petrokimya tesisleri
- Bazı askeri tesisler.

KARDEMİR' in bugün ki kapasitesi 1.000.000 ton/yıl dır.

30.12.1994 tarihli karar ile işletme 'oluşturulan bir müteşebbis heyet marifetiyle kuruluş çalışanları, Karabük' de yerleşik ve faaliyet gösteren esnaf, tüccar ve sanayiciler ile yöre halkının katılımı ile teşekkül ettirilen bir şirkete bazı özel koşullarla devredilmiştir.

Bu işlem aslında KARDEMİR'İN kapatılma projesi idi.

5.nisan kararlar öncesi kapatılması gündemde olan KARDEMİR' de kapatma bir süre daha ötelenmiş olacaktı.

Böyle bir özelleştirmeyi öneren, yurtdışı danışmanlık konsorsiyumu da hiç bir sorumluluk almayacağını raporunda belirtmiş, ama bu rapor için 2 milyon USD almıştır.

Bu uygulama ile KARDEMİR defalarca kapatılma ile karşı karşıya geldi.

Bu uygulamaya Karabük'ten bir işçinin açtığı dava sonucu KARDEMİR' in özelleştirilmesindeki bu uygulama **Zonguldak İdare Mahkemesinin verdiği 29.05 1998 tarihli kararı ile iptal edilmiştir.** Bu karar Özelleştirme Yüksek Kurulunun Temyiz edilmek üzere Danıştay'da itirazı 10. Dairenin 15.10.1998 tarihli kararı ile red edilmiştir. Arkasından Özelleştirme Yüksek Kurulunun Karar düzeltilmesi istemi de 18.06 2002 tarihinde yine Danıştay Onuncu Dairesince ret edilmiştir.

Yani KARDEMİR in 1994 yılında, Kurulan bir şirkete 1 TL karşılığında devri, yargı kararı ile iptal edilmiştir.

KARDEMİR' in özelleştirilmesi yasadışıdır.

5 Nisan 1994 kararları ardından KARDEMİR ile ilgili ilk raporu yayınlayarak bu tesisin kapatılmasına ve ardından bu özelleştirme modeline karşı çıkan TMMOB Metalurji Mühendisleri Odası , bu günde KARDEMİR' de yasa dışı uygulamalara karşıdır.

Cemalettin KÜÇÜK
TMMOB Metalurji Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Hatay sokak 10/9
Kızılay Ankara
0312 425 41 60
0533 622 50 61

BERGAMA MÜCADELESİ VE UYGULANMAYAN YARGI KARARLARI

Bu konuyu çok kısa olarak özetlemek gerekirse:

Bergama-Ovacıkta yapılan çalışmaları yıllardır izliyorsunuz. Hiç bir yasal dayanağı olmayan bu işletme çalışmayı nasıl sürdürüyor.

Yapılaşma izni yok.

Orman alanı işgal edilmiş

Köylünün kamu arazileri kapatılmış

Gazetelere verdikleri ilanların yalanları ortaya çıktı. Bu konuda daha önce reklam kurulundan ceza almışlardı.

İlişkileri ortada

Çalışmalarını sürdürürebilmeleri için hiç bir belgeleri yok.

Hakkında defalarca işletemez YARGI KARARI VAR.

Ancak işletme kapalı görünüyor.

Ama işletmeye devam ediyorlar.

Yabancı sermaye yatırımları böyle mi olacak?

Sonuç:

Türkiye'de bir çok alanda yargı kararı olmasına rağmen bu kararlar uygulanmıyor. Biz bunlardan yalnızca kendi meslek alanımıza giren üç tanesine değindik.

Şimdi istiyoruz.

Yargı kararlarının uygulanması derhal yerine getirilmelidir.

Bugün burada açıkladığımız bu gerçeklerin savcılar tarafından suç duyuru olarak alınmasını, yargı kararlarının uygulanmasını engelleyen ve yerine getirmeyenler hakkında işlem başlatılmalıdır.

Bu suçlara ortak olan yada göz yuman yasama, yürütme ve yargı organlarındaki görevliler de bir gün hukukun onlara da gerekeceğini unutmasınlar.

Onun için derhal çağırıyoruz.

Yasadışı işlemlere son verin

Yasa dışı işlemlere göre yasaları değiştirerek değil hemen şimdi.

Ülkemizin doğal kaynakları ve sanayimizin geleceği açısından

ETİBANK

KARDEMİR

BERGAMA

Ve diğer yargı kararları hemen uygulanmalıdır.

TMMOB METALURJİ MÜHENDİSLERİ ODASI